

تحويل خدمات پژوهشی به نمایندگان مجلس

(در کتابخانه ملی ژاپن)^۱

خلاصه:

از دهه ۱۹۹۰، خدمات پژوهشی پارلمانی در ژاپن تحت تأثیر تغییرات سیاسی و توسعه جهانی تکنولوژی اطلاعات قرار گرفته است. کتابخانه ملی مجلس ژاپن سعی کرده است که با این تحولات مقابله نماید. اداره تحقیقات و مراجعات نمایندگان، بخشی از کتابخانه مجلس است که مسئول خدمات تحقیقاتی برای مجلس (پارلمان ژاپن) می باشد به نتایج خوبی در به کارگیری تکنولوژی جدید برای خدمات و تولیدات دست یافته است. توسعه سیستم پایگاه های تمام متن برای مشروح مذاکرات مجلس و سیستم جامع خدمات تحقیقاتی و اطلاعاتی نمونه هایی از این قبیل می باشند.

گسترده گی کاربرد اینترنت، برتری کتابخانه مجلس ملی را نسبت به سازمان های پشتیبانی کننده قانون گذاری، مورد تهدید قرار داده است؛ برتری ای که یک مجموعه کتابخانه ای بزرگ به عنوان یک منبع اصلی برای خدمات تحقیقاتی دارد. اینترنت نسبت به منابع اطلاعاتی سنتی از نقطه نظر دسترس پذیری و کمیت برتری دارد؛ اگرچه اطلاعات به دست آمده از اینترنت همیشه قابل اطمینان نیست. می توانیم ادعا کنیم که اشکال مختلف چاپی هنوز با اهمیت هستند و مهم تر از آن، اینترنت نمی تواند با نقش تجزیه و تحلیل رقابت کند.

برای کتابخانه ملی مجلس، همکاری با دیگر سازمان های پشتیبانی کننده مجلس از قبیل دبیرخانه، اداره قانون گذاری هر دو مجلس، یعنی مجلس نمایندگان و مجلس مشاوران و اعضای شورا اهمیت فراوانی یافته است. اداره تحقیقاتی مجلس نمایندگان و اداره تحقیقاتی مجلس مشاوران نقش مهمی در حمایت از کمیسیون ها و اعضای مجلس بازی می کنند. آنها در تهیه منابع مورد نیاز کمیسیون ها، بررسی درخواست ها و در تحقیق و پیش نویس لوایحی که به عهده نمایندگان مجلس می باشد، همکاری نزدیکی با هم دارند. یک نوع هم پوشانی بین کار آنها و کار کتابخانه ملی مجلس ژاپن (NDL) وجود دارد و چنان که دریافت نام در مجالس دیگر نیز وضع به همین منوال می باشد. همچنین در بعضی دیگر از مجالس یک نوع رقابت فزاینده بین آنها برای منابع نادر وجود دارد. بنابراین چالش و مبارزه برای آینده به معنای همکاری و کار مشارکتی است و نه رقابتی و این به منظور رسیدن به هدف مشترک یعنی تقویت کردن قوه مقننه و گشودن آن به روی عموم مردم می باشد.

مقدمه

در ژاپن حزب لیبرال دموکرات (LDP) در حدود چهل سال در مصدر قدرت بوده و عملکرد مجلس تا حد زیادی تحت تأثیر خواست و اراده رئیس و همچنین مشاوران مابین LDP و هیئت وزیران بوده است. اما در طی اصلاحات سیاسی در اواخر دهه ۱۹۸۰ و

نویسنده: میشیو تاکدا

ترجمه: افشین موسوی چلک^۲

ثریا حداد عراقی^۳

اوایل دهه ۱۹۹۰ از قدرت فاصله گرفت و در انتخابات عمومی سال ۱۹۹۳ مغلوب گردید. از آن به بعد ژاپن وارد یک دوره ائتلافی شد و اعضای مجلس درباره اصلاح سیستم موجود که تا حد زیادی در ارتباط با رسوایی های سیاسی و بحران های اقتصادی بود، به تبادل نظر پرداختند. تحت چنین شرایطی بسیاری از اعضای مجلس بر نیاز به تقویت مجلس تاکید کردند. اهداف اصلی اصلاح مجلس به قرار زیر است:

- تقویت نظارت پارلمانی بر مدیریت
 - تحریک کردن بحث ها در مذاکرات مجلس
 - بالا بردن کارایی تحقیقات پارلمانی
 - گشودن هر چه بیشتر مجلس به روی مردم
- کتابخانه ملی مجلس، به همراه دبیرخانه ها و اداره قانون گذاری هر دو مجلس، خدمات پشتیبانی فراهم کرده اند که نیازهای اعضا را برآورده می کند. علاوه بر این تحولات سیاسی، تکنولوژی اطلاعات بطور فزاینده ای توسعه یافته است و تأثیر بزرگی بر خدمات تحقیقاتی قانون گذاری گذاشته است.

در این زمینه، من چالش ها و موقعیت ها برای خدمات NDL را به صورت خلاصه آورده ام. مخصوصاً در مورد اداره تحقیقات و مراجعات قانون گذاری (که از این پس اداره خواننده می شود) با استفاده از تحلیل SWOT (یعنی توانایی ها، نقاط ضعف، موقعیت ها و تهدیدها).

توانایی ها

مجموعه:

کتابخانه ملی مجلس دارای مجموعه بزرگی از انتشارات ژاپنی و خارجی است که تعداد آنها بالغ بر ۷/۳ میلیون کتاب و ۱۶۰۰۰۰ نشریه می شود. همه آنچه که در ژاپن منتشر می شوند، توسط سیستم واسپاری نسخ مجانی فراهم می گردد. NDL به عنوان تنها کتابخانه ملی ژاپن، از این انتشارات به عنوان سرمایه فرهنگی نگهداری و محافظت می کند. فهرست هایی به صورت پایگاه اطلاعاتی و یا اشکال دیگر گردآوری می کند و از آن در تهیه خدمات برای مجلس، شاخه های اجرایی و قضایی دولت و همچنین عموم مردم استفاده می کند. این مجموعه منبع اصلی برای خدمات تحقیقاتی مجلس است.

پاسخگویی مناسب و بهنگام:

گرچه که NDL در وهله اول به مجلس نمایندگان خدمات دهی می کند، دارای بخش ویژه ای به نام اداره می باشد که به کمیته ها و اعضای هر دو مجلس [نمایندگان و مشاوران] از طریق تهیه خدمات اطلاع رسانی و تحقیقاتی کمک می کند. این اداره دارای ۱۶۰ کارمند می باشد که پاسخگویی ۳۰۰۰۰ درخواست در سال می باشد و تعداد زیادی از گزارش های تحلیلی و مقالات در زمینه های مختلف را تهیه می کنند. محققین اداره تاکنون در پاسخگویی سریع به نیازهای اعضا موفق بوده اند. نظر به این که منابع منتشر شده در حوزه های

سیاسی، اقتصادی و اجتماعی در کشورهای خارجی کمتر وجود دارد، اداره نقش تعیین کننده ای در تهیه اطلاعات خارجی به صورت ویژه بازی کرده است.

پیشرفت های تکنولوژیکی:

اداره بهترین استفاده را از تکنولوژی نموده است و سیستم جامعی را برای خدمات تحقیقاتی و اطلاعاتی در سال ۱۹۹۷ توسعه داد که مشتمل است بر دو سیستم: "سیستم پیگیری درخواست" و "سیستم اشتراک منابع اطلاعاتی". سیستم پیگیری درخواست، آگاه شدن از وضعیت درخواست هایی که از اعضای مجلس می شود را امکان پذیر می کند. نیازهای اعضا و فعالیت های اداره را تجزیه و تحلیل می نماید و از نتایج تحقیقات قبلی استفاده می کند، در حالی که سیستم اشتراک منابع اطلاعاتی، منابع و اطلاعاتی که محققین آنها را برای کارشان مفید یافته اند، ذخیره می کند و آنها را در سطح وسیع برای اداره و مجلس قابل دسترس می کند. اداره همچنین بطور مشترک و توأم با دبیرخانه های دو مجلس، سیستم پایگاه تمام متن را برای مشروح مذاکرات مجلس که اکنون شامل ۱۳۳۰۰۰۰ صفحه رکورد مفصل و جامع است و همچنین کمیسیون هایی که تشکیل آنها به سال ۱۹۴۷ برمی گردد، ایجاد کرده است. پایگاه اطلاعاتی از طریق اینترنت برای عموم قابل استفاده است.

وضعیت:

NDL از دبیرخانه های مستقل است. موقعیت کتابدار برابر است با یک فرماندار ایالتی و بالاتر از دبیرکل مجلس نمایندگان و مجلس مشاوران. کتابدار مسئول همه فعالیت ها از قبیل سیاست گذاری و تعیین بودجه می باشد. به عنوان یک سازمان پشتیبانی مستقل در مجلس، NDL به همه اعضا و کمیسیون های هر دو مجلس خدمت ارائه می دهد. اداره به صورت محرمانه و به دور از تعصب پاسخگویی درخواست ها می باشد.

نقاط ضعف:

فشارهای منبع:

علیرغم افزایش تعداد درخواست ها از سوی اعضای مجلس، افزایش تعداد کارکنان اداره امکان پذیر نبوده است. در سال ۱۹۸۹ تعداد درخواست ها از سوی اعضای مجلس، ۱۴۶۶۱ مورد بوده و بعد از ۱۰ سال این تعداد به ۲۹۶۵۶ مورد رسید. با این وجود تعداد کارکنان اداره تقریباً همان ۱۶۰ نفر است. بنابراین محققان به شدت درگیر تحقیق بر روی درخواست ها شده اند و انجام مطالعات پیش بینی کننده و دریافت کردن موضوعاتی که انتظار می رود در مجلس مورد بحث قرار گیرد، برای آنها مشکل گردیده است. چنین مطالعات پیش بینی کننده ای که برای اعضا به شکل انتشارات اداره تهیه می شود، به عنوان خدمات اصلی اداره بوده و این حقیقت که بیشتر محققان وقت اندکی برای تهیه گزارش های تحلیلی دارند، کار آنها را تحت تأثیر قرار خواهد داد.

استخدام و عملکرد کارمند:

کارمندان اداره از طریق یک آزمون آزاد، که هر سال یک بار توسط NDL صورت می گیرد، استخدام می شوند. به علاوه انتقال متناوب کارمندان نیز پیش می آید. بنابراین برای تازه واردین به اداره، کسب

کتابخانه‌ها، کتابداران و

مدیریت (بخش پایانی)

مهدی کریمیان

مدیر برنامه ریزی و توسعه

در بخش‌های پیشین این مقاله با ساختار سازمانی و اجزای تشکیل دهنده آن آشنا شدیم و اینک به توصیف ویژگی‌های ساختار سازمانی موعود که همانا ساختار خلاق و پویا برای کتابخانه‌ها و مراکز اطلاع رسانی کشور است می‌پردازیم:

* ویژگی اول: توان تطبیق با شرایط متحول روز (انعطاف پذیری)

شاید یکی از مهم‌ترین و حساس‌ترین ویژگی‌های دوران ما، تغییرات و دگرگونی‌های سریع و شگرفی است که ما را احاطه کرده است. برای تبیین پدیده‌ها در عصر حاضر، دیگر نمی‌توان از تئوری‌های سنتی بهره جست. تئوری بی‌نظمی برای توصیف موقعیت‌های امروز و چگونگی رویارویی با آنها طراحی و تنظیم شده است. در این تئوری که با پیش فرض تغییر و تحول و دگرگونی محیط شکل گرفته است، بایدنظم غایی را در نوعی بی‌نظمی جستجو کرد و احتمالات را جایگزین قطعیت‌های ایده آلی و نظری نمود. ساختار سازمانی از دیدگاه تئوری بی‌نظمی یا نظم غایی باید به گونه‌ای پرداخته شود که بتواند خود را با تغییرات سریع و نیازهای در حال تغییر محیطی به سادگی وفق دهد. چنین ساختاری دارای قوانین و ضوابط انعطاف‌پذیر بوده از مزایای عدم تمرکز بهره‌مند است و پیچیدگی زیادی ندارد. چنین ساختاری برای مطابقت و سازگاری با محیط، ابتدا باید محیط خود را بشناسد و مشکلات آن را احساس و ادراک کند، بنابراین وجود شیوه‌های آگاه کننده از ضرورت‌های اصلی این ساختار خواهد بود. این شیوه‌ها باید نسبت به تغییرات و تحولات محیطی حساس باشد و به محض آن که مسئله‌ای را در محیط خود احساس کردند آن را به سازمان منعکس نمایند و برای مواجهه با آن آماده شوند. ساختار سازمانی اطلاع رسانی باید به گونه‌ای طراحی شود که از مسائل و مشکلات مربوط به اطلاع رسانی جامعه و نیازها و انتظارات عامه مردم به سرعت آگاه شود و از آن متأثر گردد. همچنین باید از آن آگاهی یافته، خود را برای پاسخ‌گویی به آنها آماده سازد. این آگاهی باید به صورت

سطح وسیع، خدمات تهیه و ذخیره سازی اسناد، تهیه اطلاعات از منابع آسیایی، همکاری کتابخانه‌ای و R&D در زمینه کتابخانه و علوم اطلاع رسانی. NDL در حال توسعه واحدی به نام سیستم سازمانی کتابخانه الکترونیکی می‌باشد تا کتابخانه توکیو و کانسای - کان بتوانند به صورت یک مجموعه متمرکز انجام وظیفه نمایند. انتظار می‌رود که خدمات اطلاع رسانی مجلس با این پروژه افزایش پیدا کند.

تهیه‌ها:

پیشروی (توسعه) اینترنت:

امروزه اینترنت به صورت یک ابزار مفید و ضروری برای فعالیت‌های تحقیقاتی درآمده است. به مدمجموعه بزرگ NDL، دفتر از لحاظ کسب اطلاعات از موقعیت ممتازی در میان سازمان‌های حمایت کننده قانون گذاری برخوردار شده است، اما موقعیت آن تغییر کرده است. مقادیر زیادی اطلاعات از طریق اینترنت برای همگان قابل دسترسی شده است. برای محققین توانایی، جهت انتخاب اطلاعات و داشتن آمادگی برای دادن اطلاعات بیشتر همراه با تجزیه و تحلیل‌های عمیق‌تر برای پاسخگویی به نیازهای مراجعه کنندگان اهمیت زیادی یافته است. **تعدیل و رقابت کردن:**

عقیده بر این است که سیستم سیاسی ژاپن باید کارآمدتر شود، به عبارت دیگر هزینه دولت و تعداد کارکنان آن باید کاهش یابد. در این زمینه در ژانویه ۲۰۰۱ سازماندهی مجددی از مشاوران انجام شد. احتمال این که در مرحله بعدی قوه مقننه در معرض تعدیل و کوچک شدن قرار گیرد، وجود دارد. چنان چه هر سازمان حمایتی قانون گذاری خود را از دیگران متمایز سازد و با آنها همکاری به عمل نیاورد، اهداف اصلی و مهم تقویت قوه مقننه جای خود را به تعدیل و ساده شدن خواهد داد. همکاری میان سازمان‌های پشتیبانی قانون گذاری همچنین زمینه ساز گشودن مجلس به روی عموم خواهد شد. پروژه ایجاد یک وب سایت که قبلاً به آن اشاره شد و از طریق آن اطلاعات گوناگون مربوط به مجلس می‌تواند به روش متمرکز به دست آید در حقیقت آزمونی برای چنین همکاری‌هایی می‌باشد.

نتیجه:

سیاست ژاپن وارد مرحله‌ای از تغییرات و تحولات هیجان آور گردیده است. چالش اصلی برای خدمات تحقیقاتی ژاپن، به دست آوردن شناختی از ارزش خدمات مستقل آن و گسترش همکاری با دیگر بخش‌های پشتیبانی مجلس به منظور دستیابی به توانایی‌ها و کارآمدی‌های ضروری می‌باشد.

۱. این مقاله تحت عنوان "services in the Japanese Diet Challenges opportunities to deliver research" در رشد و هفتمین سمینار ایفلا در مورخه ۲۰ آگوست ۲۰۰۱ (۲۹ مرداد ماه ۱۳۸۰) ارائه گردیده است.
۲. کارشناس ارشد کتابداری کتابخانه مجلس شورای اسلامی.
۳. کارشناس ادبیات انگلیسی.
۴. در ژاپن، کتابخانه ملی این کشور وابسته به مجلس آن کشور است. عنوان لاتین آن National Diet Library و مخفف آن NDL می‌باشد و در این مقاله منظور NDL کتابخانه ملی مجلس ژاپن است.

مهارت در فعالیت‌های تحقیقاتی مدتی به طول می‌انجامد. **فقدان روابط شخصی:**

NDL در محلی جدا از ساختمان مجلس واقع شده و ارتباط بین محققین و اعضای مجلس شکل تجاری دارد. اداره بیشتر درخواست‌ها را از طریق تلفن، فکس (و همچنین در آینده نزدیک از طریق Email) دریافت می‌کند و از طریق نسخه برداری از مقالات، تهیه گزارش‌های تحقیقاتی و یا آگاه ساختن اعضا بطور شفاهی به آنها پاسخ می‌دهد. شاید به دلیل حضور فیزیکی در مجلس، خدمات دبیرخانه‌ها و اداره قانون گذاری هر دو مجلس شخصی‌تر به نظر می‌رسد که به اعضا از ابتدا تا انتها در پیش نویس لوایح یا آماده سازی برای سنجش و بررسی در کمیسیون‌ها یاری می‌دهد.

موقعیت‌ها (فرصت‌ها):

وضعیت تحول و اصلاح:

پس از آن که در سال ۱۹۹۳، دولت بدون ائتلاف با LDP روی کار آمد، سخنگوی جدید آنها، خانم تاکودویی ابتکاری در بحث اصلاحات مجلس به کار برد. او یک گروه از کارشناسان قانون گذاری ترتیب داد تا درباره افزایش وظایف مجلس بحث و بررسی کنند. این گروه در سال ۱۹۹۶ گزارشی درباره این که چگونه اعضا می‌توانند لوایح بیشتری را تنظیم نمایند و قدرت سیاستگذاری مجلس را تقویت کنند، ارائه داد. یکی از پیشنهادات در این گزارش، تقویت کار اداره تحقیقات و مراجعات نمایندگان در قانون گذاری بوده، که مشتمل است بر اداره تحقیقاتی کمیسیون‌ها و اداره قانون گذاری هر دو مجلس و همچنین اداره NDL.

ایجاد خط مشی (سیاست گذاری):

از سال ۱۹۹۳ فرصت روی کار آمدن برای هر حزب سیاسی بوده است و گروه‌های مخالف رفتار خود را از مخالف صرف با لوایح دولت به ارائه دادن پیشنهاد متقابل تغییر داده‌اند. تعداد لوایح مجلس به تدریج افزایش یافت و بیشتر این لوایح از آن پس تبدیل به قانون شده‌اند. اداره، بخصوص به روند سیاست گذاری اعضا از طریق تجزیه و تحلیل موضوعات و ارائه مثال‌هایی از کشورهای خارجی ملزم گردید.

تکنولوژی:

یکی از اهداف اصلاحات مجلس این است که «توان دسترسی مجلس به اطلاعات را گسترش دهد.» سیستم پایگاه تمام متن مشروح مذاکرات مجلس که قبلاً به آن اشاره گردید، تا حد زیادی در این مقوله، کمک و همکاری نموده است. پروژه بعدی ایجاد یک وب سایت است که در آن مشروح مذاکرات، لوایح، قوانین مصوب، دادخواست‌ها، بیانیه‌ها و دیگر اطلاعات مربوط به مجلس به شکلی متمرکز گردآوری شوند و اطلاعات از درون به هم مربوط گردند.

دومین پایگاه:

NDL تسهیلات جدیدی را در سال ۲۰۰۲ در ناحیه "کانسای" (در ناحیه اوزاکا - توکیو) دومین شهر مهم ژاپن راه اندازی خواهد کرد که به فاصله X مایل از توکیو واقع گردیده است. وظیفه این تشکیلات جدید که موقتاً "کانسای - کال" نامیده می‌شود، عبارتست از: ذخیره سازی مجموعه‌های ملی در